

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової
безпеки
Факультет № 6**

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Основи економічної безпеки»
обов'язкових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

**072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
(фінансова безпека та фінансові розслідування)**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023р. №7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол 25.08.2023 р. № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної
ради ХНУВС з юридичних
дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. №7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки факультету №6 протокол від 25.08.2023р. №9

Розробники:

1. доцент кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки факультету № 6 ХНУВС, к.е.н., доцент Фомін Г.Ф.
2. доцент кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки, к.ю.н., старший викладач Добровінський А.В.

Рецензенти:

доцент кафедри державно-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н.Карізіна, д.ю.н., доцент Солошкіна І.В.;

завідувач кафедри соціальних та економічних дисциплін факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ, к.е.н., доцент Ткаченко С.М.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS 3 Загальна кількість годин 90 Кількість тем 11	07 «Управління та адміністрування» 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» <u>перший (бакалаврський) рівень вищої освіти</u> (назва СВО)	Навчальний курс <u>4</u> (номер) Семестр <u>7</u> (номер) Вид контролю: <u>екзамен</u> (екзамен, залік)
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції — <u>28</u> ; (години) Семінарські заняття — <u>28</u> ; (години) Самостійна робота — <u>64</u> ; (години)		Лекції — <u>6</u> ; (години) Семінарські заняття — <u>6</u> ; (години) Самостійна робота — <u>108</u> ; (години)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета. Метою викладання навчальної дисципліни «Основи економічної безпеки» є формування нового понятійного апарату стосовно сучасної суті економічної безпеки, змісту економічної безпеки на національному рівні, галузевої та регіональної безпеки, економічної безпеки первинної економічної ланки (фірми) та особистої безпеки. Надати студентам практичні навички в забезпеченні збереження матеріальних та інтелектуальних цінностей, боротьби з правопорушеннями, ефективному розслідуванні економічних злочинів тощо.

Завдання. Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи економічної безпеки» є набуття вміння визначати економічні загрози на всіх суспільних рівнях, оцінювати ступені їх небезпеки, вибирати засоби захисту від економічної небезпеки, знати принципи організації і функціонування служб економічної безпеки.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- теоретичні основи сутності економічної безпеки;
- економічні правопорушення і форми відповідальності;
- зміст економічної безпеки на національному рівні, галузевої та регіональної безпеки, економічної безпеки первинної економічної ланки (фірми);

- складові особистої економічної безпеки;

- принципи організації і функціонування служб економічної безпеки;

вміти:

- застосовувати знання для розв’язання типових і нетипових завдань із захисту від економічної небезпеки;

- виявляти загрози і небезпеки економічної діяльності суб’єктів суспільства;

- визначати критерії та показники економічної безпеки;

- передбачати розвиток чинників – носіїв економічної небезпеки;

- застосувати отримані знання щодо захисту економічних інтересів правовими засобами.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	Здатність розв’язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування в ході професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-02	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК-08	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
	ЗК-09	Здатність бути критичним і самокритичним.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-03	Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб’єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
	СК-10	Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні

		рішення.
--	--	----------

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА №1. Сутність економічної безпеки.

Людство і безпека: історичний огляд. Економічна безпека людини: сутність та об'єкт.

Сутність загроз і небезпек економічній життєдіяльності суб'єктів суспільства. Економічна загроза. Економічна небезпека. Допорогова і післяпорогова економічна небезпека. Класифікація економічних загроз і небезпек.: ознаки, склад, види.

Поняття економічної безпеки. Предмет економічної безпеки. Алгоритм здійснення економічної безпеки. Засоби захисту від економічної небезпеки.

Критерії та показники економічної небезпеки й безпеки та їх порогові значення. Принципи функціонування системи економічної безпеки.

ТЕМА №2. Система економічної безпеки України.

Система економічної безпеки суспільства. Нормативно-правова база захисту від економічної небезпеки в Україні.

Місце економічної безпеки в системі національної безпеки України. Об'єкти та суб'єкти економічної безпеки в суспільстві. Інституційні рівні і функціональні напрямки економічної безпеки.

Економічні інтереси держави та об'єкт її економічної безпеки. Співвідношення економічної безпеки держави і країни. Роль держави в забезпеченні економічної безпеки країни та окремих суб'єктів господарської діяльності.

Особливості регіонального рівня економічної безпеки в Україні.

ТЕМА №3. Сутність неофіційної економіки і державна політика стосовно її легалізації.

Поняття і структура неофіційної економіки. Методологічні передумови аналізу структури неофіційної економіки. Чинники, що визначають появу окремих сегментів неконтрольованої економіки.

Економічні ознаки окремих сегментів неофіційної економіки: традиційного, неформального, тіньового та кримінального. Динаміка розвитку і взаємний зв'язок окремих сегментів неофіційної економіки.

Економічні, соціальні і політичні наслідки розвитку неофіційної економіки усіх суб'єктів суспільства.

Принципові моделі політики щодо неофіційного сектора економіки. Особливості їх застосування стосовно традиційного, неформального, тіньового та кримінального сегментів неофіційного сектора національної економіки.

ТЕМА №4. Інформаційна безпека.

Економічна інформація, її властивості і класифікація. Інформаційна система, її складові елементи та інформаційні потоки.

Економічна інформація обмеженого доступу: сутність і види. Державна і комерційна таємниця, конфіденційна інформація. Правовий статус службової та професійної таємниці.

Алгоритм захисту економічної інформації обмеженого доступу.

Охорона державної таємниці в Україні. Закон України «Про охорону державної таємниці». Предмет державної економічної таємниці. Функції державного комітету з охорони державних секретів. Відношення державних органів та юридичних осіб з охорони державної економічної таємниці.

Предмет комерційної таємниці та його ознаки. Господарчий і цивільний Кодекси України про предмет комерційної таємниці. Правові підстави та практика захисту комерційної таємниці в Україні.

Методика визначення предмета комерційної таємниці.

Закріплення права суб'єкта господарювання на захист комерційної таємниці. Правове визначення взаємних відносин з персоналом щодо захисту комерційної таємниці.

Режим захисту комерційної таємниці: складові частини та їх зміст. Здійснення режиму захисту комерційної таємниці.

ТЕМА №5. Система економічної безпеки суб'єкта господарювання.

Система економічної безпеки суб'єкта господарювання: склад і структура в функціональному і організаційному аспектах. Визначення предмету безпеки суб'єкта господарювання та оцінка його стану.

Ресурси і стратегії здійснення економічної безпеки фірми, підприємства.

Концепція захисту суб'єкта господарювання. Методи забезпечення безпеки фірми.

Функції системи захисту суб'єкта господарювання.

Принципи системи захисту фірми, підприємства від економічної небезпеки.

Організаційні структури системи захисту фірми великих, середніх та малих фірм і підприємств та фактори, що їх визначають.

Особливості формування персоналу для системи безпеки суб'єкта господарювання.

ТЕМА №6. Виявлення і моніторинг небезпеки у зовнішньому середовищі суб'єкта господарювання (ділова розвідка).

Ділова розвідка та її місце у системі безпеки суб'єкта господарювання. Завдання та функції ділової розвідки.

Джерела інформації про небезпечні і сприятливі фактори зовнішнього середовища.

Організація збирання інформації у зовнішньому середовищі.

Методи збирання інформації: легальні, напівлегальні та нелегальні.

Методика перевірки ділового партнера.

Кодекс честі ділових розвідників і кримінальна відповідальність за використання нелегальних методів ділової розвідки.

ТЕМА №7. Режим безпеки та охорона об'єкта господарювання.

Зміст, цілі і завдання режиму безпеки та охорони суб'єкта господарювання. Організація режиму та охорони фірми.

Концепція побудови системи охорони суб'єкта господарювання.

Забезпечення контрольно-пропускного режиму: схема і методика організації контрольно-пропускних пунктів. Порядок організації пропускання персоналу, клієнтів та відвідувачів. Особливості пропускання транспортних засобів.

ТЕМА №8. Антитерористичні заходи на об'єкті господарювання.

Економічна злочинність і терор в сфері підприємництва. Економічний терор та його особливості.

Антитерористичні заходи суб'єкта господарювання: зовнішні непрямі ознаки можливих терористичних актів; організація діяльності комісій з терористичних ситуацій.

Поштовий терор та заходи протидії.

Охорона персоналу. Моделі індивідуальної охорони персоналу. Особливості охорони персоналу вдома і на роботі, в ділових поїздках, під час ділових зустріч і масових заходів..

Методи перевірки лояльності персоналу суб'єкта господарювання.

ТЕМА №9. Фінансова безпека суб'єкта господарювання.

Сутність фінансової безпеки. Завдання з захисту фінансових систем держави й суб'єктів господарювання суспільства.

Захист від фінансових шахрайств.

Боротьба з відмиванням незаконних доходів. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних незаконним шляхом». Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF).

Страхування фінансових ризиків.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 6							
Тема № 1. Сутність економічної безпеки.	16	4	4			8	
Тема № 2. Система економічної безпеки України.	13	3	3			7	К.р. на 15 хв.
Тема №3. Сутність неофіційної економіки і державна політика стосовно її легалізації.	13	3	3			7	
Тема № 4.Інформаційна безпека.	13	3	3			7	
Тема №5. Система економічної безпеки суб'єкта господарювання.	13	3	3			7	
Тема № 6. Виявлення і моніторинг небезпеки у зовнішньому середовищі суб'єкта господарювання (ділова розвідка).	13	3	3			7	К.р. на 15 хв.
Тема №7. Режим безпеки та охорона об'єкта господарювання .	13	3	3			7	
Тема №8. Антитерористичні заходи на об'єкті господарювання.	13	3	3			7	
Тема №9. Фінансова безпека суб'єкта господарювання.	13	3	3			7	
Всього за семестр № 6:	120	28	28			64	екзамен

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни		
		з них:	

Номер та назва навчальної теми		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 5							
Тема № 1. Сутність економічної безпеки.	14	2				12	
Тема № 2. Система економічної безпеки України.	14		2			12	
Тема №3. Сутність неофіційної економіки і державна політика стосовно її легалізації.	12					12	
Тема № 4. Інформаційна безпека.	14	2				12	
Тема №5. Система економічної безпеки суб'єкта господарювання	12					12	
Тема № 6. Виявлення і моніторинг небезпеки у зовнішньому середовищі суб'єкта господарювання (ділова розвідка).	14		2			12	
Тема №7. Режим безпеки та охорона об'єкта господарювання .	14		2			12	
Тема №8. Антитерористичні заходи на об'єкті господарювання.	12					12	
Тема №9. Фінансова безпека суб'єкта господарювання.	14	2				12	
Всього за семестр № 5:	120	6	6			108	екзамен

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
Тема № 1. Сутність економічної безпеки.		
1. Загроза і небезпека економічній діяльності суб'єктів суспільства. 2. Місце економічної безпеки в системі національної безпеки України. 3. Критерії і показники економічної безпеки. Порогові показники економічної небезпеки.		основна [1-3, 9, 10, 13]
		допоміжна [2,3 ,5, 6, 8]
Тема № 2. Система економічної безпеки України.		
1. Внутрішні та зовнішні загрози України. 2. Стратегії національної безпеки України. 3. Закони України «Про основи національної безпеки України» і «Про Раду національної безпеки і оборони України». 4. Існуючі рейтинги конкурентоспроможності економіки України (The Global Competitiveness Index, The Legatum Prosperity Index, Doing Business Project, Global Liveability Ranking, The Legatum Prosperity Index, Index of Economic Freedom, World Press Freedom Index, The Global Innovation Index)		основна [1-3, 5-6]
		допоміжна [1-3, 5- 8]
		Інтернет-ресурси
Тема №3. Сутність неофіційної економіки і державна політика стосовно її легалізації .		
1. Шляхи легалізації тіньових доходів. 2. Економічні, соціальні і політичні наслідки розвитку неофіційної економіки.		основна [1-3, 6, 7]
		допоміжна [3 , 5-8]
Тема №4. Інформаційна безпека.		
1. Алгоритм захисту економічної інформації обмеженого доступу. 2. Методика визначення предмета комерційної таємниці.		основна [2, 8-13]
		допоміжна [5-8]
Тема №5. Система економічної безпеки суб'єкта господарювання.		
1. Основні положення системи економічної безпеки суб'єкта господарювання. 2. Чинна системи економічної безпеки суб'єкта господарювання. 3. Організація служби безпеки на підприємстві.		основна [2, 11-13]
		допоміжна [3, 5-8]
		Інтернет-ресурси
Тема № 6. Виявлення і моніторинг небезпеки у зовнішньому середовищі суб'єкта господарювання (ділова розвідка).		
1. Ділова розвідка та її місце у системі безпеки суб'єкта господарювання. 2. Методи збирання інформації: легальні, напівлегальні та нелегальні.		основна [1, 7-9, 13]
		допоміжна [1, 3-6, 8]
Тема №7. Режим безпеки та охорона об'єкта господарювання.		
1. Зміст, цілі і завдання режиму безпеки та охорони суб'єкта господарювання. 2. Концепції побудови системи охорони суб'єкта господарювання.		основна [1-3, 5, 13]
		допоміжна [1, 3-5]
Тема №8. Антитерористичні заходи на об'єкті господарювання.		
1. Основні моделі індивідуальної охорони персоналу 2. Антитерористичні заходи у банку.		основна [5-10, 12]
		допоміжна [1-6, 8]
Тема №9. Фінансова безпека суб'єкта господарювання..		

	1. Основні методи боротьби з відмиванням незаконних доходів.	основна [3, 11-13]
	2. Концепція фінансової безпеки України.	допоміжна [4, 8]

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Сутність і джерела загроз та небезпек економічної діяльності суб'єктів господарювання та суспільства.
2. Сутність і засоби здійснення економічної безпеки.
3. Система економічної безпеки України та її складові елементи.
4. Законодавча база економічної безпеки в Україні.
5. Інституційна структура економічної безпеки України.
6. Закон України «Про національну безпеку України» про національні економічні інтереси України та загрози їх здійсненню.
7. Причини існування, сутність, структура і наслідки існування неофіційної економіки.
8. Неформальна економіка: причини існування, її наслідки та державна політика стосовно її легалізації.
9. Тіньова економіка: причини існування, її наслідки та державна політика стосовно її легалізації.
10. Кримінальна економіка: причини існування, її наслідки та державна політика боротьби з нею.
11. Джерела економічних загроз та небезпек регіону та організація його захисту.
12. Джерела економічної небезпеки фірми (підприємства)
13. Нормативно-правова база здійснення економічної безпеки фірми, підприємства.
14. Захист суб'єктів економічних відносин від шахрайства.
15. Засоби і методи захисту фірми (підприємства) від економічної небезпеки.
16. Система економічної безпеки фірми (підприємства).
17. Сутність і джерела економічних небезпек фізичної особи та засоби її захисту.
18. Економічна інформація як об'єкт економічних злочинів та її класифікація.
19. Комерційна таємниця та визначення її правового статусу Господарським, Цивільним та Кримінальним кодексами України.
20. Законодавча база про державні економічні секрети в Україні.
21. Захист державної економічної таємниці в Україні.
22. Організація захисту комерційної таємниці фірми.
23. Джерела інформації про конкурента.
24. Методи збирання економічної інформації у зовнішньому середовищі суб'єкта господарювання. (ділова розвідка).
25. Кримінальна відповідальність за нелегальні методи збирання економічної інформації у зовнішньому середовищі.

26. Методи перевірки ділового партнера.
27. Технічні засоби та методика їх застосування в системі безпеки фірми.
28. Антитерористичні заходи на фірмі (підприємстві).
29. Національні економічні інтереси України на світовому рівні.
30. Джерела економічної небезпеки України в зовнішньому середовищі.
31. Політичні чинники економічної небезпеки України в зовнішньому середовищі.
32. Економічна небезпека України в сфері зовнішньої торгівлі і світових фінансових відносин.
33. Стратегія економічної безпеки України в зовнішньому середовищі.
34. Сутність економічної безпеки України на державному рівні.
35. Політичні чинники економічної небезпеки України на національному рівні.
36. Небезпека структурної деформації і деіндустріалізації економіки України.
37. Економічна небезпека дестабілізації грошово-кредитної системи України.
38. Економічна небезпека падіння рівня та якості життя населення і руйнації генофонду країни.
39. Сутність і склад неофіційної економіки.
40. Чинники, які сприяють розвитку неофіційної економіки.
41. Стан розвитку неофіційної економіки в Україні з точки зору порогових показників безпеки.
42. Традиційний сегмент неконтрольованого сектора економіки України і ставлення до нього держави.
43. Неформальний сегмент неофіційної економіки в Україні і ставлення до нього держави.
44. Тіньовий сегмент неофіційної економіки України і ставлення до нього держави.
45. Боротьба з кримінальною економікою.
46. Класифікація інформації з точки зору безпеки.
47. Державна таємниця і загальні основи регулювання її збереження. Головні умови угод з її збереження.
48. Режим секретності інформації.
49. Регіональний аспект економічної безпеки держави.
50. Вплив глобалізації на економічну безпеку України.

6. Методи навчання

Основні методи навчання, що використовуються за темами дисципліни «Основи економічної безпеки»:

Проведення лекцій із застосуванням мультимедійного проектору шляхом показу слайдів у Microsoft PowerPoint (презентація).

Семінарські заняття – моделювання ситуативних задач, рішення задач, ділові ігри та ін.

Серед найважливіших засобів навчання особливо варто відзначити засоби візуалізації (слайди, схеми, таблиці, рисунки тощо), які використовують у поєднанні з активною діяльністю студентів. Індивідуальні завдання мають переважно дослідницький характер.

У процесі навчання у студентів формується системне мислення на основі глибокого розуміння явищ, процесів, відносин у сфері економічної безпеки на рівні держави та суб'єктів господарювання.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Загроза і небезпека економічній діяльності суб'єктів суспільства.
2. Класифікація джерел економічної небезпеки.
3. Сутність економічної безпеки.
4. Критерії і показники економічної безпеки.
5. Система економічної безпеки і принципи її функціонування.
6. Стан економічної безпеки в Україні.
7. Предмет і функції економічної безпеки.
8. Поняття економічної загрози і безпеки : загальне і відрізнення.
9. Об'єкти і суб'єкти економічної безпеки.
10. Засоби протидії економічній небезпеці.
11. Місце економічної безпеки в системі національної безпеки України.
12. Критерії і показники економічної безпеки. Порогові показники економічної небезпеки.
13. Система економічної безпеки України.
14. Особливості економічного становища України в зовнішньому середовищі.
15. Національні економічні інтереси України на світовому рівні.
16. Джерела економічної небезпеки України в зовнішньому середовищі.
17. Політичні чинники економічної небезпеки України в зовнішньому середовищі.
18. Економічна небезпека України в сфері зовнішньої торгівлі і світових фінансових відносин.
19. Економічна небезпека України в сфері міжнародного розподілу праці.
20. Економічна небезпека України в сфері міжнародних науково-технологічних зв'язків.
21. Стратегія економічної безпеки України в зовнішньому середовищі.
22. Сутність економічної безпеки України на державному рівні.
- Визначення економічних загроз Концепцією національної безпеки України.
23. Об'єкти і суб'єкти економічної безпеки України на державному рівні.
24. Політичні чинники економічної небезпеки України на національному рівні.
25. Небезпека структурної деформації і деіндустріалізації економіки України.
26. Економічна небезпека дестабілізації грошово-кредитної системи України.
27. Економічна небезпека падіння рівня та якості життя населення і порушення генофонду країни.

28. Сутність і склад неофіційної економіки.
29. Чинники, які сприяють розвитку неофіційної економіки.
30. Стан розвитку неофіційної економіки в Україні з точки зору порогових показників безпеки.
31. Традиційний сегмент неконтрольованого сектора економіки України і ставлення до нього держави.
32. Неформальний сегмент неофіційної економіки в Україні і ставлення до нього держави.
33. Тіньовий сегмент неофіційної економіки України і ставлення до нього держави.
34. Боротьба з кримінальною економікою.
35. Причини і форми проявлення регіональної і галузевої економічної небезпеки.
36. Джерела і суб'єкти небезпеки в діяльності первинної ланки господарювання. Сутність її економічної безпеки.
37. Управління ризиками, методи і засоби економічного захисту фірми.
38. Функції і завдання служби безпеки суб'єкта господарювання. Головні напрямки її діяльності.
39. Принципи організації системи захисту суб'єкта господарювання.
40. Склад і структура служби безпеки суб'єкта господарювання і фактори, що їх визначають.
41. Особливості формування персоналу служби безпеки фірми.
42. Методика забезпечення безпеки персоналу фірми, підприємства.
43. Методи перевірки лояльності персоналу фірми, підприємства.
44. Загальне поняття інформації та її властивості, які мають вирішальне значення з точки зору безпеки.
45. Класифікація інформації з точки зору безпеки.
46. Внутрішні і зовнішні джерела інформації про діяльність фірми, підприємства.
47. Інформаційна система та інформаційні потоки об'єкту господарювання.
48. Легальні і напівлегальні методи збирання інформації.
49. Нелегальні методи збирання інформації.
50. Державна таємниця і загальні основи регулювання її збереження. Головні умови угод з її збереження.
51. Грифи і терміни засекречення державної таємниці.
52. Як закріплюється право фірми на комерційну таємницю.
53. Порядок організації захисту комерційної таємниці фірми.
54. Здійснення внутрішнього режиму захисту комерційної таємниці фірми.
55. Здійснення захисту комерційної таємниці фірми у зовнішньому середовищі.
56. Загальні проблеми фінансової безпеки суб'єкта господарювання.
57. Організаційні структури системи економічної безпеки на державному рівні.
58. Роль МВС України в забезпеченні економічної безпеки.
59. Форми прояву економічної небезпеки для фірми, підприємства.
60. Особливості розвитку економічної небезпеки регіону.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок студентом з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Студент, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\frac{\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр}}{2} \right) * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках курсантів (студентів, слухачів), залікових книжках. **Присутність студентів на проведенні підсумкового контролю обов'язкова.** Якщо студент не з'явився на підсумковий контроль (залік), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль оцінюється за національною шкалою. Для переведення результатів, набраних на підсумковому контролі (заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (заліку), які використовуються при розрахунку успішності студентів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Студент, який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль повторно. Повторне складання підсумкового контролю допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз – викладачеві, а другий – комісії, що створюється навчально-науковими інститутами (факультетами). Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Студентам, які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 60 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Студенти, які не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, відраховуються з Університету. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 60 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з Університету.

Вимоги до студентів щодо засвоєння змісту навчальної дисципліни:

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками.
80-84			
75 – 79			
70-74	Задовільно («зараховано»)	C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками.
65-69			
60-64			
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
21-40			
1-20			
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
21-40			
1-20			
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1-20			
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєний, потрібні практичні навички роботи несформовані, всі виконані
21-40			
1-20			

			навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки
--	--	--	--

10. Рекомендована література

Основна

1. Економіка та економічна безпека держави. Теорія та практика : Монографічний навчальний посібник / С. Давиденко, О. Єгорова, В. Приходько, П. Матішак, Я. Голоніч, П. Копінець, М. Мачкінова, М. Доброволська та ін. Ужгород: РІК-У, 2017. 388 с.
2. Андрушків Б. М., Малюта Л. Я. Економічна та майнова безпека бізнесу: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2016. 180 с.
3. Соломіна Г.В. Забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємництва: навчальний посібник. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. 234 с.
4. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Отенко І. П., Мішин О. Ю., Мішина С. В. Організація та управління фінансово-економічною безпекою банківських установ. Навчальний посібник. Харків: Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 240 с.
6. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 р. № 2411-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>
7. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Мінекономрозвитку від 29.10.2013р. № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>
8. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 року №2657-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
9. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469- VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
10. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26.05.2015 № 287/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015#Text>
11. Про Сорок рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF): Постанова КМ України і Національного Банку України від 28.08.2001 № 1124. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1124-2001-%D0%BF#Text>
12. Протидія відмиванню коштів: міжнародні стандарти, зарубіжний досвід, адміністративно-правові, кримінологічні, кримінально-правові, криміналістичні засади та система фінансового моніторингу в Україні : підруч. / Користін О.Є., Аркуша Л.І., Глущенко О.О. та ін.; за ред. Користіна О.Є. Одеса: Фенікс, 2015. 984 с.
13. Фінансово-економічна безпека суб'єктів господарювання в умовах децентралізації в Україні : монографія / кол. авт. ; за ред. В. В. Глуценка. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 236 с.

Додаткова:

1. Васенко В.К. Челядіна О.С. Боротьба з легалізацією (відмиванням)

незаконно отриманих грошей. *Право і безпека*. 2012. №2(44). С.89-94.

2. Васенко В. К. Економічна безпека держави, суб'єктів господарювання та тіньова економіка: колективна монографія / В.К. Васенко, Л.А. Пуш, І.П. Шульга, Н.В. Зачосові, О.М. Герасименко. – Черкаси: Вид-во ТОВ «Маклаут», 2010. 367с.

3. Данілова Е. Концепція системного підходу до управління економічною безпекою підприємства: монографія. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2020. 342 с.

4. Маковоз О.С. Безпека корпоративного управління банку / *Науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка»*. 2014. № 4. С. 388-391.

5. Носова О. В., Маковоз О.С . Економічна безпека підприємства в умовах мережевої економіки / Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг : зб. наук. пр. / Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі; [редкол. : О. І. Черевко (відпов. ред.) та ін.]. Харків, 2012. Вип. 1(15) Ч. 1. – с. 224-229.

6. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: монографія / О.А. Кириченко, М.П. Денисенко та ін. Київ: ІМБ Університету економіки та права «Крок», 2010. 412с.

7. Рожков В.О. Підходи до визначення сутності поняття економічної безпеки. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016 Вип. 10. С. 478-480

8. Фінансово-економічна безпека суб'єктів господарювання в умовах децентралізації в Україні: монографія / кол. авт. ; за ред В.В. Глуценка. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. 236 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Національний банк України: <http://www.bank.gov.ua>
2. Рада національної безпеки і оборони України: <http://www.rnbo.gov.ua/>
3. Урядовий портал: <http://www.kmu.gov.ua>
4. Державний комітет статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Державна фіскальна служба України: <http://sfs.gov.ua/>
6. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України: <http://www.me.gov.ua>
7. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>